

Innovació en la cadena de valor (producció de llavor, gestió forestal i comercialització) de la fusta de roure africà (*Quercus canariensis*) per al seu ús per a productes de qualitat en un context de canvi climàtic

Resum

El roure africà (*Quercus canariensis*) es una espècie mediterrània amb molt bones aptituds per a la fusta de qualitat tant per a fusta estructural com per a boteria. Alhora, és una espècie amb una distribució reduïda i fragmentada i molt interessant a nivell ecològic i biogeogràfic. Amb el present projecte es pretén: afavorir l'adaptació de l'espècie al canvi climàtic a partir de la definició de pràctiques forestals que millorin la vitalitat de les masses existents i que en fomentin la fusta de qualitat; amplificar la distribució de l'espècie amb la plantació de planta millorada en zones aptes pel seu desenvolupament; i valoritzar el producte obtingut per a boteria i fusta estructural. El projecte és liderat per l'Associació de propietaris del Montnegre i el Corredor i compta amb la participació de Forestal Catalana SA, Fustaeco i Industrial Tonelera Navarra SLU com a socis.

Objectius

El projecte pretén obtenir coneixement de les zones catalanes amb presència de l'espècie i de dos dels usos de la fusta de qualitat (boteria i fusteria estructural). L'objectiu és poder obtenir i valoritzar la fusta de roure africà per a fusteria estructural i boteria i al mateix temps millorar la distribució i la vitalitat de l'espècie en un context de canvi climàtic.

Per a fer-ho, es pretén incidir en les diferents etapes de la cadena de valor per tal d'aconseguir els següents objectius específics:

- Conèixer els trets tecnològics i morfològics de l'espècie que la fan interessant pels usos de qualitat avaluats.
- Promoure material forestal de reproducció ben caracteritzat per garantir la qualitat de planter tant en termes d'adaptació ecològica com en rendiment productiu de fusta.
- Ampliar la distribució de l'espècie a noves zones aptes pel seu desenvolupament que ara no es troben ocupades.
- Fomentar el desenvolupament d'una silvicultura que permeti fomentar la resiliència i resistència dels boscos de roure africà actuals davant les futures perturbacions així com millorar la qualitat dels productes obtinguts.
- Estudiar la viabilitat econòmica d'aquesta nova cadena de valor millorada (establiment, demanda i comercialització)

Activitats dutes a terme

Per a dur a terme aquest projecte s'han realitzat les següents activitats:

- Realització de 4 reunions: 2 telemàtiques i 2 presencials entre els socis del projecte per a l'organització i l'obtenció d'informació que han permès realitzar el pla de desenvolupament del projecte.
- 1 reunió telemàtica amb agents clau del sector de la fusta (INCAFUST) i diverses trucades a actors clau en el desenvolupament d'aquesta espècie (ex. cellers, serradores, Junta d'Andalusia).
- Coordinació amb IRTA per la definició de les activitats de millora del MFR.
- Visita als rodals de roure africà per part dels membres del projecte.
- Redacció del pla de desenvolupament del projecte.
- Publicació de notícia sobre el desenvolupament del projecte a les webs dels membres del grup operatiu
- Publicació a les xarxes socials dels membres del grup operatiu sobre el desenvolupament i els resultats del projecte.

Pla de desenvolupament del projecte

1. Anàlisi de les necessitats de la indústria de primera transformació: fusteria estructural i boteria

- Definició dels criteris tecnològics i morfològics de la fusta que són bàsics per a la creació de fusta estructural i boteria.
- Protocol per l'assaig de les aptituds de la fusta i per a la definició processament per a la realització de bigues i botes.

2. Proposta d'activitats per a la millora del material forestal de reproducció

- Conservació de la genètica actual de l'espècie.
- Establiment d'un hort llavorer clonal de la regió de procedència de Catalunya.
- Instal·lació d'assaigs de procedències.
- Producció de planta.

3. Avaluació de les zones aptes pel desenvolupament de l'espècie

- Definició de criteris d'aptitud per a la distribució del roure africà
- Definició de les zones aptes per al desenvolupament del roure africà
- Determinació de característiques per a les futures plantacions

4. Millora de la gestió forestal en els boscos existents per una major adaptabilitat al canvi climàtic producció de fusta de qualitat

- Criteris silvícoles i tipus d'actuacions en rouredes de roure africà per a l'adaptació al canvi climàtic i la producció de fusta de qualitat

5. Anàlisi de la viabilitat de la producció, gestió i comercialització d'aquests nous productes

- Avaluació de la demanda actual i futura a diverses escales (local, nacional i europea)
- Valoració econòmica de les diferents fases
- Plantejament d'estratègies de comercialització

Resultats esperats

El nou procediment desenvolupat en aquest grup operatiu pretén ser la base pel desenvolupament d'una prova pilot que constarà dels següents punts:

- Realització d'una tallada seguint els criteris de gestió forestal definits que permeti obtenir fusta per a la realització de una prova de construcció de 10 botes de vi i els assajos a laboratori per a la caracterització de resistències de la fusta.
- Desenvolupament de les activitats per a la millora del MRF derivat de l'espècie
- Plantació pilot de plantació en diverses zones pilot on l'espècie no hi sigui present utilitzant el MRF millorat.
- Desenvolupament d'un acord amb algun celler i whiskeria per a la prova de les botes de vi d'aquesta espècie.
- Creació d'una xarxa de coordinació per al foment d'aquesta espècie amb les altres zones espanyoles on l'espècie hi és present i estudi de les similituds i diferències en el comportament de l'espècie entre zones.

Un cop realitzada la prova pilot, si, com s'intueix, els resultats són favorables, es desenvoluparien les estratègies de comercialització definides en aquest projecte. Amb tot s'aconseguiria obtenir les següents innovacions:

- Nous productes: nous productes de qualitat derivats del roure africà per a boteria i bigues.
- Noves serveis: es pretén dinamitzar un nou mercat de fusta local de roure africà per a bigues i boteria, oferir un servei de plantació, gestió forestal i comercialització de fusta amb qualitats millorades.

- Noves pràctiques: noves pràctiques silvícoles que permetin una major resiliència i resistència de l'espècie davant el canvi climàtic i a l'hora permeti obtenir els millors exemplars per a fusta de major qualitat. També es pretenen obtenir noves pràctiques de producció de material forestal millorat tenint en compte els requisits de la indústria de qualitat, i noves pràctiques de processament d'aquesta fusta per a l'obtenció de botes i bigues.

Lideratge i coordinació del grup operatiu

ENTITAT LIDER: Associació de propietaris del Montnegre i el Corredor

E-MAIL CONTACTE LIDER (correu corporatiu): lguitart@montnegrecorredor.org

COORDINADOR/A: Associació de propietaris del Montnegre i el Corredor

E-MAIL COORDINADOR/A (correu corporatiu): lguitart@montnegrecorredor.org

Àmbit/s temàtic/s d'aplicació

☐	Sistema de producció agrària
☐	Pràctica agrària
☐	Equipament i maquinària agrària
☐	Ramaderia i benestar animal
☐	Producció vegetal i horticultura
☒	Paisatge / Gestió del territori
☐	Control de plagues i malalties
☐	Fertilització i gestió dels nutrients
☐	Gestió del sòl
☒	Recursos genètics
☒	Silvicultura
☐	Gestió de l'aigua
☒	Clima i canvi climàtic
☐	Gestió energètica
☐	Gestió de residus i subproductes
☒	Gestió de la biodiversitat i del medi natural
☐	Qualitat alimentària / processament i nutrició
☐	Cadena de subministrament, màrqueting i consum
☒	Competitivitat i diversificació agrària i forestal
☐	General

Contribució del projecte a les estratègies de la Unió

☐	Assolir la neutralitat climàtica
☐	Disminuir l'ús global i el risc del plaguicides químics
☐	Fomentar l'agricultura ecològica i/o l'aqüicultura ecològica
☐	Reduir l'ús d'antimicrobians en animals de granja i en l'aqüicultura
☐	Reduir les pèrdues de nutrients i l'ús de fertilitzants, mantenint simultàniament la fertilitat del sòl
☒	Millorar la gestió dels recursos naturals utilitzats en l'agricultura, com l'aigua, el sòl i l'aire

☒	Protegir i/o restaurar la biodiversitat i els serveis ecosistèmics en els sistemes agrícoles i forestals
☐	Restituir la superfície agrària constituïda per elements paisatgístics de gran diversitat
☐	Facilitar l'accés a internet de banda ampla ràpida en les zones rurals
☐	Millorar el benestar dels animals
☒	Fomentar la forestació i la reforestació respectuoses amb la biodiversitat

Àmbit/s territorial/s d'aplicació

PROVINCIA/ES	COMARCA/QUES
BARCELONA, GIRONA	VALLÈS ORIENTAL, MARESME, LA SELVA, COMARQUES DE GIRONA

Difusió del projecte (publicacions, jornades, multimèdia, pàgina web...)

- Publicació de notícia sobre el desenvolupament del projecte a les webs dels membres del grup operatiu
- Publicació a les xarxes socials dels membres del grup operatius sobre el desenvolupament i els resultats del projecte.

Properament es publicaran dos articles sobre el projecte a les revistes Catalunya Forestal (revista del Consorci Forestal de Catalunya) i l'Aulet (Revista de l'Associació de propietaris del Montnegre i el Corredor) i també es pretén organitzar una jornada al Montnegre i el Corredor per a mostrar els resultats del projecte.

Altra informació del projecte

DATES DEL PROJECTE	PRESSUPOST APROVAT
Data d'inici (mes-any): gener 2024	Pressupost total: 18.757,00€
Data final (mes-any): octubre 2024	Finançament DARPA: 8.550,00€
Estat actual: Executat	Finançament UE: 6.450,00€
	Finançament propi: 3.757,00€

Amb el finançament de:

Ordre ACC/253/2023, de 15 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per a la preparació i execució de projectes de grups operatius de l'Associació Europea per a la Innovació en matèria de productivitat i sostenibilitat agrícoles en el marc del PEPAC 2023-2027, i Resolució ACC/4074/2023, de 22 de novembre, per la qual es convoquen els corresponents a 2023

Actuació del Pla estratègic de la PAC 2023-2027 cofinançada per:

Cofinançat per
la Unió Europea

Generalitat
de Catalunya